

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND
Mälardalen

Nulägesanalys av Västmanlands län livsmedelsproduktion

2015

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Andra läns livsmedelsstrategier	2
2.1	Ett väl fungerande nätverk för ökad samverkan	2
2.2	Skapa värdebyggande.....	3
2.3	Lönsamma verksamheter	3
2.4	Mätbarhet	3
3	Primärproduktion.....	4
3.1	Mjolkproducenter.....	4
3.2	Köttproducenter	5
3.2.1	Nötproducenter	7
3.2.2	Grisproducenter	7
3.2.3	Lammproducenter.....	7
3.3	Fjäderfä	7
3.4	Fisk & skaldjur.....	8
3.5	Växtodling	9
3.5.1	Trädgårdsodling- grönsaker, bär och frukt	9
3.5.2	Spannmål	10
3.5.3	Baljväxter.....	11
3.5.4	Oljeväxter.....	11
3.5.5	2.5.5 Potatis.....	12
4	Sekundärproduktion första ledet	12
4.1	Mejerier.....	12
4.2	Slakterier.....	13
4.3	Charkuterier	13
4.4	Kvarn	13
4.5	Utländsk råvara	13
4.6	Småskalig livsmedelsförädling	14
5	Konsumtion/Import/Produktion	14
6	Diskussion/Slutsats.....	14

1 Inledning

I regeringens budgetproposition från 2014 framgår att man ska ha en strategi som ska omfatta hela värdekedjan från primärproduktion till konsument. Utifrån det och en nationell livsmedelsstrategi har flera län tagit fram regionala strategier för att stärka den regionala livsmedelsproduktionen. Inom Västmanlands län finns ännu ingen regional strategi kring livsmedelsproduktion men denna kartläggningens syfte är att ligga till grund för en eventuell utformning av en sådan strategi.

2 Andra läns livsmedelsstrategier

De län som i dagsläget har tillgängliga livsmedelsstrategier är Halland, Jämtland, Södermanland, Västerbotten och Västra Götaland. Vi har även valt att inkludera Österbottens livsmedelsstrategi. Nedan har vi samlat olika delar från deras livsmedelsstrategier som vi tror kan vara till nytta att ta del av inför det eventuella arbetet med att ta fram en livsmedelsstrategi för Uppsala län.

En hållbar livsmedelsförsörjning pekas ut som den huvudsakliga anledningen till att länen valt att ta fram en livsmedelsstrategi. Det som står i fokus är en försörjning av livsmedel som är hållbar både på kort- och lång sikt med goda matvanor och utveckling av den lokala livsmedelsproduktionen. Det ska leda till en positiv utveckling inom matbranschen som i sin tur bidrar till en positiv utveckling av ekonomin, sysselsättningen och utvecklingen i hela länet.

Flera av länen har haft förra Regeringens livsmedelsstrategi *Sverige- det nya matlandet* som utgångspunkt i sitt arbete som syftade till att stärka konkurrenskraften inom livsmedelssektorn. Gemensamt för länen är att de genom en livsmedelsstrategi vill arbeta för att lyfta fram sig som kreativa och attraktiva matregioner, och skapa en ökad kännedom kring länets matkultur, både nationella och internationellt.

Underlaget som lärens livsmedelsstrategier grundar sig på har tagits fram genom rundabordssamtal, intervjuer, workshops, seminarier och arbetsgrupper. Representanter från både offentlig och privat sektor har varit delaktiga i det arbetet. De olika länen har genomgående arbetat med olika temaområden inom sina strategier. Vi har valt att lyfta fram de fyra temaområden som strategierna lägger extra tyngd vid.

2.1 Ett väl fungerande nätverk för ökad samverkan

Nätverk och samverkan lyfts i flera fall fram som en viktig faktor för att nå den uppsatta visionen. Nätverket beskrivs ha en nyckelroll i utvecklingsarbetet då den innehar resurser och kunskap. Genom att samla aktörer från privat och offentlig sektor är målet att det ska bidra till att skapa nätverk mellan organisationer som kan bidra till genomförandet av handlingsplanen. Samverkan ses som en viktig del i att skapa en kreativ miljö vilket medför ny sysselsättning och attraherar personer till regionerna. En annan förhoppning är att det ska bidra till att skapa innovationer då intressenter träffas hos varandra, utbyter erfarenheter och informeras om nyheter. Ett konkret förslag är att

tillsammans med kommunernas näringslivskontor, arrangera möten mellan småskaliga livsmedelsproducenter, restauranger, handlare med flera, runt om i länen för att initiera till affärer. Ett annat exempel är samverkan mellan olika livsmedelsproducenter och utbildningar så som naturbruksgymnasier och utbildningar inom livsmedelssektorn.

2.2 Skapa värdebyggande

Inom livsmedelsstrategierna beskrivs avståndet mellan producent och konsument som långt och komplicerat. Dagens konsument söker ett mervärde i de produkter de väljer att handla och utmaningen för branschen är att lyckas lyfta fram det mervärde som finns i de lokalt producerade produkterna. Förhoppningen är att konsumenten främst ska välja produkter från det egna länet. Genom att fler människor börjar handla matvaror som producerats lokalt bidrar det till fler jobb och utveckling på platsen. Det bidrar dessutom till att hålla landskapen öppna och minska på transporter. Exempel på tillvägagångsätt för att nå ut med budskapet om mervärde är Bondens Egen Marknad.

2.3 Lönsamma verksamheter

Ett gemensamt mål för samtliga livsmedelsstrategier som länen tagit fram är att det ska vara lönsamt att vara verksam inom livsmedelsbranschen. Att även ha en god tillgång till mat som producerats inom länet lyfts fram som ett viktigt mål att sträva mot. Detta ska i sin tur leda till fler arbetstillfällen och en ekonomisk tillväxt för länet. En hållbar tillväxt beskrivs vara beroende av ett näringsliv som levererar arbetstillfällen och skatteintäkter och livsmedelsnäringen ses som en tillgång för detta. För att gynna livsmedelsföretagen är bättre logistik mellan olika företag exempel på en faktor som anses avgörande för att få företagen inom mat/gastronomi att öka sin omsättning. Det innebär att de råvaror som produceras ska nå förädlingsföretagen, att handeln och restauranger får tillgång till jämna leveranser och att restauranger inom offentlig sektor får tillgång till produkter och råvaror från länet.

2.4 Mätbarhet

De län som utvecklat en livsmedelsstrategi har inom ramen för den också utarbetat syfte och mål för strategin. Att kunna bedöma om syftet och målet uppfyllts kan vara nödvändigt vid en eventuell utvärdering av strategin. Det kan därför vara nödvändigt att en eventuell livsmedelsstrategi har mätbara mål. Vad gäller de län som utformat en regional livsmedelsstrategi så kan vissa av deras mål vara svåra att mäta om de uppfyllts, vilket också poängteras inom strategierna. Om målen anses mätbara kan det trots detta vara svårt att mäta om det är strategin som bidragit till en positiv utveckling eller om det är något annat som bidragit till ett uppfyllt mål. Beroende av var finansieringen till strategin kommer ifrån blir det olika viktigt att kunna redovisa om det är själva strategin som gjort att eventuella mål uppfyllts. Några av de län som har en

utarbetat strategi poängterar att de saknar tillvägagångssätt att mäta de mer kvalitativa målen som till exempel höjd kompetensnivå.

Framtagandet av de olika regionala livsmedelsstrategierna har bland annat tagits ur landsbygdsprogrammet, regionala medel och utlysningar mm.

3 Primärproduktion

För att i statistiken räknas som ett jordbruksföretag med djur kan olika kriterier uppfyllas:

- a) brukade mer än 2,0 ha åkermark
- b) brukade sammanlagt minst 5,0 hektar jordbruksmark
- c) bedrev trädgårdsodling omfattande minst 2 500 kvadratmeter frilandsareal eller bedrev trädgårdsodling omfattande minst 200 kvadratmeter växthusyta. Odling i hemträdgårdar eller för husbehov ingår inte.
- d) innehade djurbesättning som någon gång från och med den 1 januari till och med specifikt räkningsdatum i juni aktuellt år omfattade minst 10 nötkreatur, eller minst 10 suggor eller 50 svin, eller minst 20 får, eller 1 000 fjäderfä.

Detta resulterar i att ett jordbruksföretag som har till exempel 2 ha åkermark men endast 5 höns kommer att räknas med i statistiken som jordbruksföretag med höns vilket då kan bli missvisande i statistiken (Jordbruksverkets årsbok, 2014). Inom Västmanlands län finns 1 675 jordbruksföretag. Av dessa återfanns år 2013 flest inom storleksklassen 10,1-20,0 ha (302 företag) dock återfanns hela 34 % av alla jordbruksföretag inom storleksordningen 50,1 ha eller större (Jordbruksverkets statistik). Mark omställd till ekologisk produktion var 16 812 ha och ökade år 2014 till 16 840 ha vilket är den lägsta ökningen sedan mätningarna börjades göras år 2009 (Jordbruksverkets statistik).

3.1 Mjölksproducenter

År 2014 fanns totalt 45 företag med kor för mjölkproduktion (Jordbruksverkets statistik). Antal företag har under åren stadigt minskat med undantag för år 2011-2012 där det var en liten höjning för att sedan sjunka igen. Under en 30 års period har antalet mjölkkor minskat från att det år 1984 fanns 13 907 mjölkkor till att det 2014 fanns 4 180, vilket är en minskning med 70 % (tabell 1). De två senaste åren har antalet mjölkkor dock varit närmast stabil med endast en liten minskning. I tabell 1 kan utläsas att det år 2011 invägdes 33 469

ton mjölk medan det år 2014 invägdes 34 929 ton. Invägningen av mjölk har alltså ökat med 1 460 ton mjölk trots att antalet mjölkcor minskat från 4 404 till 4 180 i Västmanlands län. I genomsnitt mjölkar alltså en ko år 2011 7 600 kg mjölk per år medan den genomsnittliga kon år 2014 mjölkar 8356kg mjölk per år inom Västmanlands län. År 2014 har det genomsnittliga mjölkföretaget 93 kor

medan det år 2003 i genomsnitt fanns 44 kor per mjölkföretag. Av de 4 180 mjölkcor som fanns i Västmanlands län år 2014 var 1 319 mjölkcor omställda ill ekologiskt produktion (Jordbruksverkets statistik, 2014).

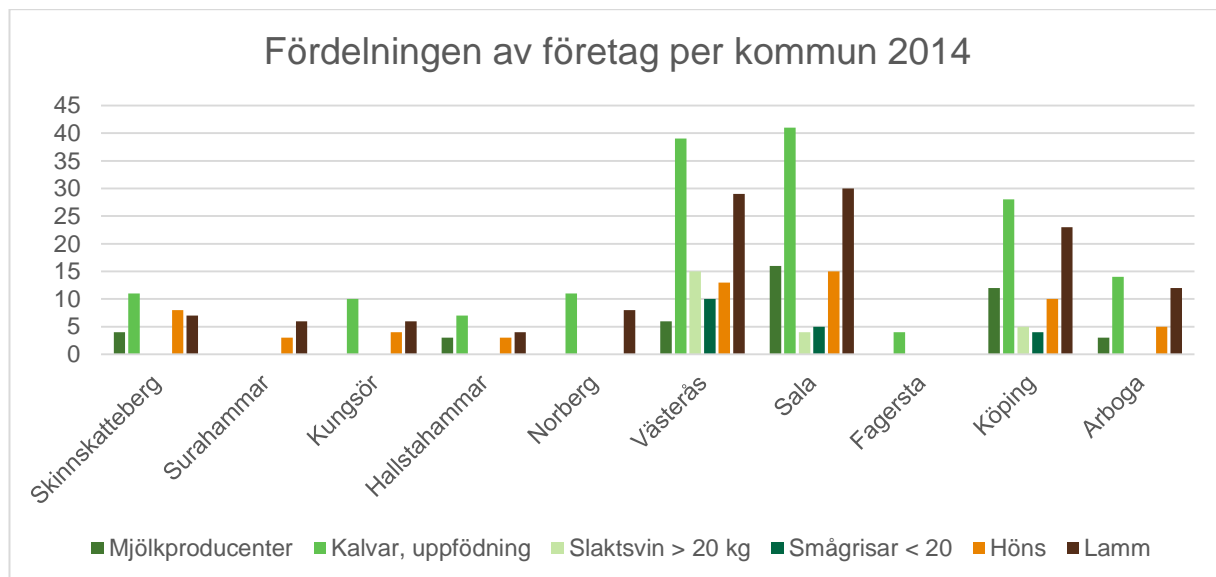
Tabell 1. Tabellen visar förändring för invägd mjölk i ton, antal företag samt antal mjölkcor mellan åren 2003-2014 i Västmanlands län.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Invägning	40650	40088	39425	37513	34377	34834	33789	33001	33469	33170	31196	34929
Antal företag	151	135	126	121	75	65	62	58	52	63	48	45
Antal mjölkcor	6684	6189	6142	6044	4501	4403	4464	4286	4404	5006	4209	4180

3.2 Köttproducenter

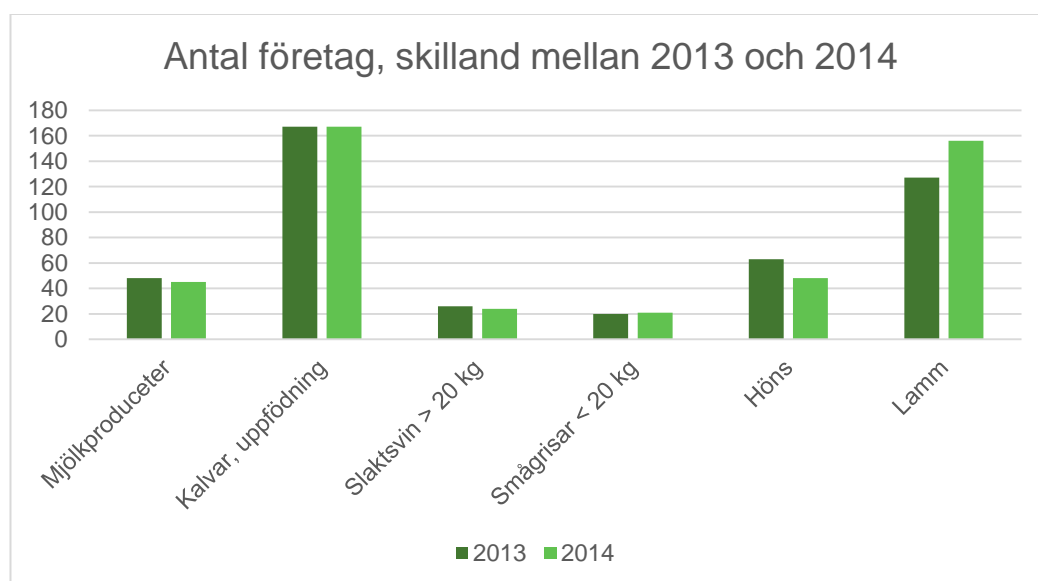
Inom länet finns produktion av nöt-, gris- samt lammkött. Fördelat över länet så har samtliga kommuner (med undantag för Surahammar) företag med uppfödning av kalv. Flest antal företag med uppfödning av kalv återfinns inom Sala kommun och därefter inom Västerås kommun. Fagersta är den kommun som utmärker sig mest då den endast omfattar kalvuppfödning och saknar resterande produktionsgrenar. Smågrisföretag finns endast inom Västerås-, Salas- och Köpings kommun. Lammföretag finns i alla kommuner bortsett från Fagersta kommun (Diagram, 1).

Diagram 1. Diagrammet visar antal företag fördelat på respektive produktionsgren och kommun för år 2014

Inom länet har antalet företag inom animalieproduktionen minskat från år 2013 jämfört med år 2014 inom samtliga produktionsgrenar (Diagram 2), bortsett från lammproduktionen som har ökat med 49 företag och produktion av smågrisar som ökat med ett företag. Företag med höns är den produktionsgren som har minskat mest med 15 stycken räknat i antal företag.

Diagram 2. Diagrammet visar skillnaden på antal företag inom de olika produktionsgrenarna mellan år 2013 och 2014

3.2.1 Nötproducenter

Inom länet finns 167 företag med kor för uppfödning av kalv (Jordbruksverkets statistik, 2014), dessutom finns 45 företag med mjölkkor. Kalvarna inom mjölkproduktion går till slakt eller in i produktionen. År 2014 fanns 4 180 mjölkkor som alla i genomsnitt ger en kalv per år. Av dessa går ett visst antal kvigkalvar in i produktionen men de uttjänta mjölkorna skickas också till slakt vilket då kan räknas som att det går jämt ut. Det fanns dessutom 2 426 kor för uppfödning av kalv vilket alltså ger 2 426 kalvar per år. Totalt slaktas därför ungefär 6 600 nötkreatur uppföda i Västmanlands län per år.

3.2.2 Grisproducenter

I Västmanlands län fanns år 2014 (vid en viss tidpunkt under året) 15 506 smågrisar under 20 kg samt 28 551 slaktsvin över 20 kg (Tabell 2). Vilket betyder att man under ett år producerar i genomsnitt 88 114 grisar för slakt. Vissa av de uppfödda grisarna kommer gå till rekrytering men dessa beräknas gå jämt ut med de uttjänta suggorna som skickas till slakt. Antalet grisar inom länet har varierat men håller sig i förhållande till andra produktionsgrenar stabil med en viss nedgång sista uppmätta året 2014. Statistiken visar att det år 2010 fanns 36 företag med gris i Västmanlands län och att det 2014 minskat till 29 företag (Jordbruksverkets statistik).

Tabell 2. Tabellen visar antal slaktsvin över 20 kg samt antal smågrisar under 20 kg vid en viss tidpunkt under året.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slaktsvin över 20 kg	33892	32685	30320	32796	31554	31512	30491	32051	32298	34268	28551
Smågrisar under 20 kg	21039	22699	20388	19708	20256	17793	15852	15203	19645	17605	15506

3.2.3 Lammproducenter

Vid senaste undersökningen år 2014 fanns 232 företag med får och av dessa är det 156 företag som föder upp lamm inom Västmanlands län. Om dessa lamm endast föds upp till kött, päls eller båda framgår inte från statistiken. Om jämförelser görs med året innan så har antalet företag med lamm ökat med 23 %, antal företag med får har från 2013 ökat med 47 %.

3.3 Fjäderfä

Inom länet finns minst en slaktkycklingproducent som har sin verksamhet både inom Uppsala län samt Västmanlands län. Djuren slaktas på eget slakteri inom länet. Den färdiga produkten säljs sedan både över hela landet till butiker samt restauranger men också i den egna butiken inom länet. Per omgång föds 15 000 kycklingar upp. I Sverige är genomsnittet per omgång ca 75 000 kycklingar

vilket gör att denna produktion kan räknas som liten. Enligt Jordbruksverket görs undersökningar mer omfattande vissa år och senast var 2013. Då fanns inom länet 9 företag med slaktkyckling (Tabell 3). År 2013 fanns endast 2 företag med kalkon vilket är en minskning från sist det fanns statistik kring kalkonföretag år 2005 då det fanns 7 företag inom länet (Jordbruksverkets statistik).

Tabell 3. Tabellen visar Antal företag med höns, värpkyckling, slaktkyckling samt kalkon under åren 2005-2014. Åren 2005, 2007, 2010, 2013 gjordes större undersökningar vilket ger en bättre möjlighet att visa antal företag per län, övriga år görs endast mindre undersökningar. I kolumner som anger ... betyder det att statistik saknas eller att den är för osäker för att anges.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Företag med höns	144	99	71	61	65	48	...	66	63	48
Företag med värpkyckling	16	...	6	4	8	...
Företag med slaktkyckling	3	4	9	...
Företag med kalkon	7	2	...

Det finns inom länet 48 företag med höns (Jordbruksverkets statistik, 2014). Av dessa är fem företag kommersiella äggproducenter registrerade hos Svenska ägg¹. Detta tyder på en hög frekvens av personer med ett mindre antal höns som uppfyller andra krav för att räknas som ett jordbruksföretag och på så vis syns i statistiken kring höns. Enligt livsmedelsverket finns 3 packerier inom Västmanlands län (Livsmedelsverket, 2015-08-04).

Det finns två strutsföretag inom länet varav det ena är ett avelsföretag som föder upp djur som sedan säljs vidare medan det andra företaget endast föder upp inköpta kycklingar. Totalt finns på den gården 150-200 strutsar. På båda gårdarna finns butik där man kan köpa olika typer av strutsprodukter (Svensk struts, 2015-08-03).

3.4 Fisk & skaldjur

Inom länet är cirka 30 företag verksamma inom fiske/skaldjursnäringen. De är verksamma i Mälaren, Hjälmaren och Åmänningen. Försäljningen sker sedan genom Göteborgs fiskauktion och även genom egen försäljning. En del lax från

¹ Personligt meddelande, Alexandra Hermansson 2015-08-03
Lantbrukarnas Riksförbund

Norge importeras för förädling². De arter som är mest lönsamma att fiska ur ett ekonomiskt perspektiv är gös och signalkräfter. Bestånden an dessa arter anses i dagsläget vara goda. Andra arter som har en viktig ekonomisk betydelse för fiskerieringen inom länet är ål, abborre och gädda (Länsstyrelsen *SWOT-analys* 2013).

3.5 Växtodling

Inom Västmanlands län år 2013 uppgår den totala summan jordbruksmark till 108 829 ha. Det finns totalt 102 030 ha åkermark där 41 159 ha av den är arrenderad mark. Den totala andelen betesmark är 6 799 ha, där 2 745 ha är arrenderad mark. Den genomsnittliga arealen odlad spannmål per företag i Västmanlands län är drygt 60 ha vilket är den högsta siffran i landet (Jordbruksstatistik årsbok, 2014 *Åkerarealens användning*).

År 2014 var totalt 16 840 ha åkermark ekologisk och 760 ha åkermark är under omställning till ekologisk odling. Antal företag med ekologisk jordbruksmark uppgick till 168 stycken och 39 företag var under omställning (Jordbruksverket 2015, *Ekologisk växtodling 2014*).

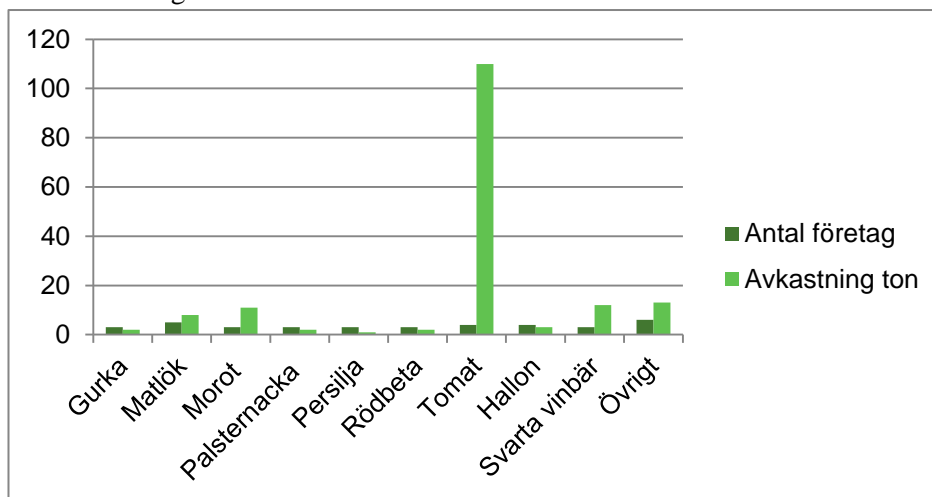
3.5.1 Trädgårdsodling- grönsaker, bär och frukt

År 2014 fanns det totalt inom Västmanlands län 30 kommersiella trädgårdsodlare. De som omfattas av statistiken har en frilandsareal om minst 2 500 kvm eller en växthusareal om minst 200 kvm. Som trädgårdsväxter räknas köksväxter (grönsaker och kryddor utom potatis och konservärter), frukt och bär. Även prydnadsväxter räknas in, vilket vi valt att utesluta i det här arbetet. Gällande frilandsodling var det 20 verksamma företag med en sammanlagd areal på 43 ha. 15 företag var verksamma inom växthusodlingen med en sammanlagd växthusyta på 48 240kvm. Den gröda som odlas av flest är matlök med fem verksamma företagare och en total avkastning på åtta ton lök. Även hallon och tomat ligger i topp med fyra verksamma företag. Den gröda som ger högst avkastning är tomat med 110 ton (Diagram, 3). Gurka är den gröda som hamnar längst ner på listan med en avkastning på två ton (Jordbruksverket 2015, *Trädgårdsodling 2014*).

²Persoligt meddelande Ronnie Hermansson, länsfiskekonsulent Länsstyrelsen Västmanland
Lantbrukarnas Riksförbund

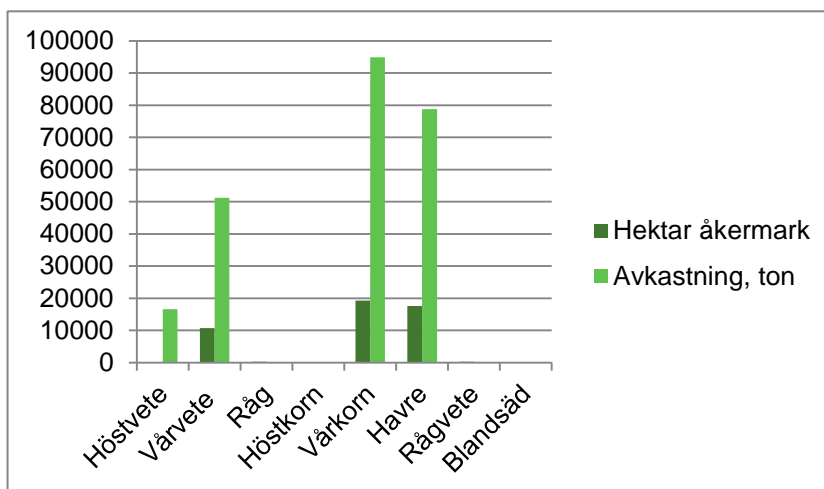
Diagram 3. Diagrammet visar antal företag inom Västmanlands län fördelat på gröda och avkastning räknat i ton

3.5.2 Spannmål

De spannmålsväxter som odlas i länet är höstvetete, vårvete, råg, rågvete, höstkorn, vårkorn, havre och blandsäd. Antal företag med spannmålsodling inom länet uppgick år 2014 till 846 stycken med en gemensam areal på 52 655 ha. I diagram 4 kan utläsas att vårkorn och havre är de grödor som odlas i störst utsträckning (Jordbruksverket 2015, *skördar 2014*).

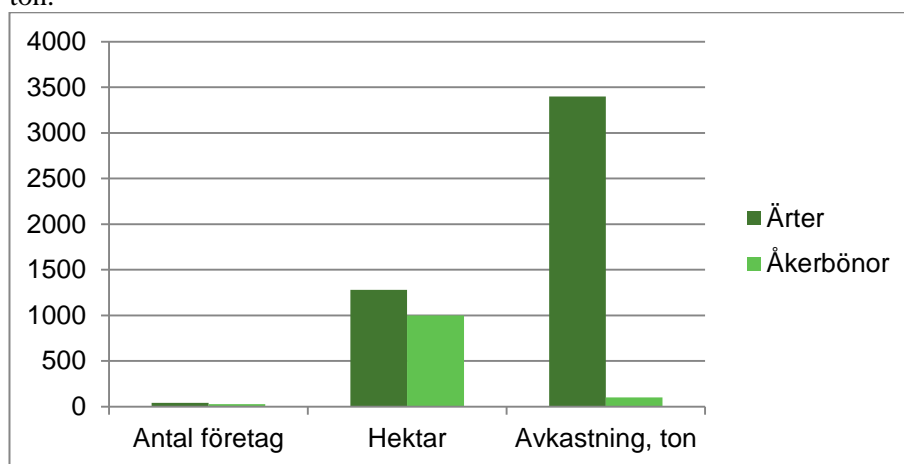
Diagram 4. Diagrammet visar hektar åkermark fördelat på gröda. Avkastning räknat i ton presenteras i de fall där uppgifter finns.

3.5.3 Baljväxter

De baljväxter som odlas inom länet är ärter och åkerbönor. 39 företag odlade år 2014 ärter på en areal av 1280 hektar med en total skörd av 3 400 ton (Jordbruksverket 2015, *skörd ärter 2014*). Åkerbönor odlades av 25 företag med en total areal av 1000 hektar och en total skörd på 3 100 ton (Jordbruksverket 2015, *skörd åkerbönor 2014*).

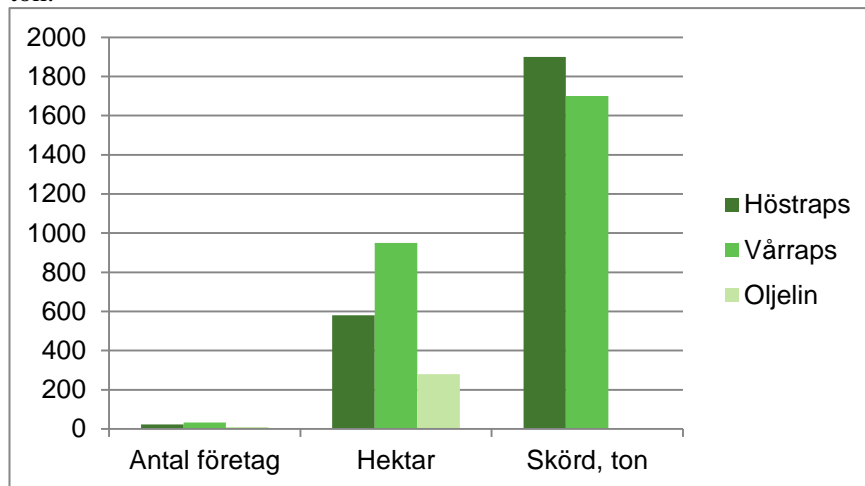
Diagram 5. Diagrammet visar antal företag fördelat på gröda och avkastning räknat i ton.

3.5.4 Oljeväxter

Inom länet odlas det höst- och vårraps, höst- och vårrybs och oljelin. Höstraps odlas av 22 företag med en sammanlagd areal på 580 hektar och en total skörd på 1 900 ton. Vårraps odlas av 33 företag med en gemensam areal på 950 hektar och en total skörd på 1 700 ton. Oljelin odlas av 9 företag med en gemensam areal på 280 hektar. Skördeuppgifter för rybs finns inte tillgänglig på grund av att för få lantbruksföretag har lämnat information om grödan (Jordbruksverket 2015, *skördar 2014*).

Diagram 6. Diagrammet visar antal företag fördelat på gröda och avkastning räknat i ton.

3.5.5 Potatis

Potatis odlas av 20 företag på en areal av 54 ha och med en total skörd på 10 900 ton (Jordbruksverket 2015, *skörd matpotatis 2014*).

3.6 Övriga primärproducenter

År 2015 var det runt 180 biodlare registrerade hos Sveriges biodlares riksförbund i Västmanland, det antas dock finnas fler aktiva biodlare inom länet då alla inte har registrerat sig. Nya biodlare tillkommer hela tiden, främst kvinnor och medelåldern på biodlarna sjunker. Populationen av bin anses vara stabil, även med tanke på senaste års förekomst av sjukdomar bland bina. Den färdiga honungen säljs bland annat på marknader i närområdet³.

4 Sekundärproduktion första ledet

4.1 Mejerier

Det saknas större mejerier inom länet och mjölkproducenterna får därför leverera sin mjölk till mejerier utanför länet. I Hedemora finns ett mejeri dit 15 gårdar från Västmanland levererar. Totalt levererar de omkring 17 miljoner liter mjölk dit varje år. Det finns även ett större mejeri inom Stockholms län som en stor del av den producerade mjölken tros levereras till, dock fanns inte mängd mjölk eller antal företagare kopplade dit tillgänglig för denna kartläggning. Det finns i dagsläget minst fyra gårdsmejerier i Västmanlands län. Ett av gårdsmejerierna som producerade getost kommer under sommaren

³ Personligt meddelande, Sveriges biodlares riksförbund, Västmanland
Lantbrukarnas Riksförbund

2015 flytta sin produktion utanför länet. Ett annat gårdsmejeri inom länet har de egna korna på gården där de också tillverkar den ost som sedan säljs till konsument och återförsäljare i Mellansverige. Ett annat mejeri köper in mjölk från närområdet som sedan används för att göra ost. Osten säljs i egen butik på gården men även på bondens egen marknad. Ett tredje mejeri gör ost från egna får och på komjölk från en gård inom länet, osten säljs sedan av återförsäljare inom länet. På en av gårdarna finns ett så kallat beredningskök (räknas därför inte som ett mejeri) där ost tillverkas från mjölk från egna kor. Produkten säljs sedan på en lokal marknad.

4.2 Slakterier

Inom Västmanlands län finns ett småskaligt slakteri som slaktar både gris, nöt, får och häst. Slakteriet slaktar lokalt producerade djur och erbjuder både återtag samt egen försäljning av produkt. Slakteriföretaget skickar även helfall till styckningsföretag utanför länet. Det finns även ett slakteri för fjäderfä inom länet. Detta är kopplat till den uppfödare av slaktkyckling som finns inom länet. Det slakteriet är även godkända att slakta frilevande hardjur samt frilevande vilda hov- och klövdjur (Livsmedelsverket, EU-godkända anläggningar).

4.3 Charkuterier

Inom länet finns även två charkuteriföretag. Det ena charkuteriföretaget säljer endast kött producerat inom regionen, med undantag för viss delikatess så som parmaskinka. Köttet styckas och säljs i den egna butiken belägen inom länet. Det andra är ett större charkuteri som köper in automatiskt styckat kött från stora slakteriföretag utanför länet. De köper in nötkött, fläskkött samt lammkött som både är svensk samt importerad. Den färdiga produkten levereras till en stor matvarukedja.

4.4 Kvarn

I Västmanland finns det ett antal kvarnar som är gårdsbaserade där det främst är det egna spannmålet som mals men det finns även en kvarn som tar in spannmål från gårdar inom närområdet för malning. Kopplat till kvarnarna finns även gårdsbutiker där det egna mjölet, foderblandningar, skorpor med mera säljs. Det finns även en något större kvarn som inte är gårdsbaserad. Den kvarnen har tidigare sålt eget mjöl men säljer nu främst foder till djur.

4.5 Utländsk råvara

Inom länet finns ett kafferosteri som använder utländsk råvara. De säljer sin färdiga produkt i lokala butiker men även via internet. Det finns även ett antal mindre bryggerier. De säljer framförallt sina varor i närområdet, några av företagen säljer även till mataffärer och systembolag runt om i landet. Inom länet finns även ett större bryggeri som även tillverkar cider. Produkterna säljs inom hela Sverige och även till utlandet.

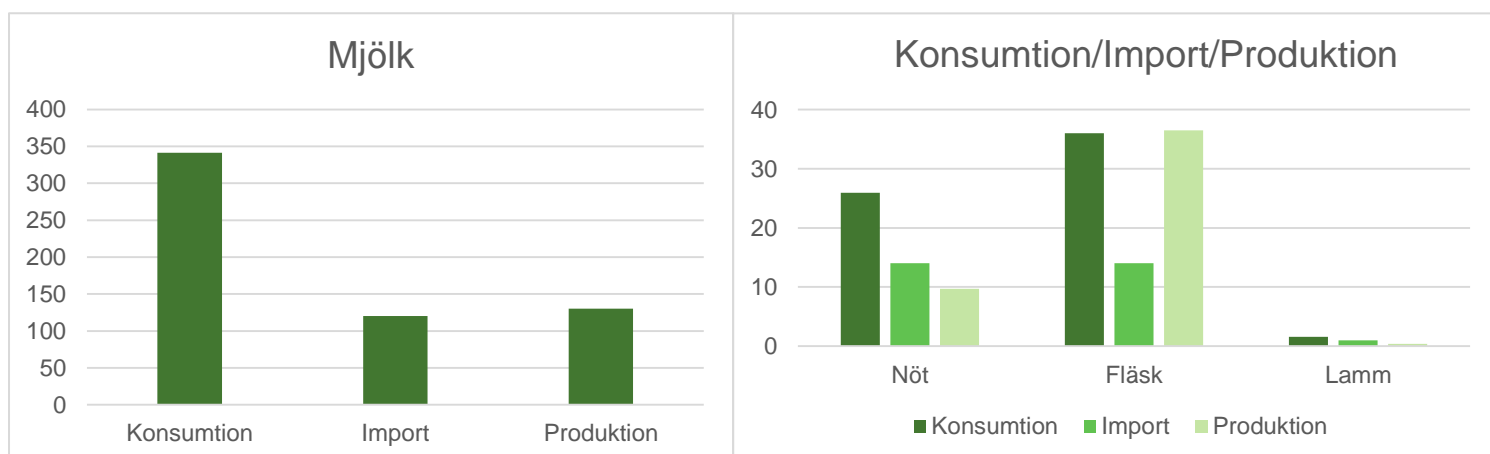
4.6 Småskalig livsmedelsförädling

I Västmanland finns en ekonomisk förening som samlar medlemmar verksamma inom livsmedelsförädling inom länet. Inom länet finns det många småskaliga livsmedelsförädlare och en stor bredd på inriktning. Bagerier, chokladtillverkning, charkuterier, grönsaker och mejerier med egen osttillverkning är bara några exempel. Det finns runt 40 producenter och förädlare som är medlemmar i föreningen och även ett 20-tal butiker. Det finns dock ingen lika tydlig matturism inom länet som det exempelvis finns i Uppsala län.

5 Konsumtion/Import/Produktion

Jämförelser har gjorts mellan hur mycket som produceras inom Västmanlands län och hur mycket den genomsnittliga svensken konsumerar. Det ger en bild av hur livsmedelsförsörjningen ser ut inom länet. Vad gäller konsumtion menas totalkonsumtion, alltså det som finns tillgängligt för konsument och importerad råvara inkluderas därför (Diagram 7).

Diagram 7. Diagrammen visar den genomsnittliga konsumtionen av olika livsmedel i Sverige år 2012 per person och år. Stapeln ”import” visar hur mycket av den konsumtionen som i genomsnitt var importerad råvara. I stapeln ”produktion” visas hur mycket av det som produceras inom Västmanlands län skulle räcka till om varje person inom länet konsumerade som medelsvensken år 2012.

6 Diskussion/Slutsats

Vad gäller den presenterade statistiken i denna nulägesanalys anser vi att den snarare än exakt data ska ge en fingervisning om hur det ser ut inom länet. Detta för att den stundtals varit svårtydd och ibland har fler källor inte överensstämt med varandra.

Företag med husdjursproduktion är till stora delar koncentrerad till Västerås-, Köpings- och Salas kommun och de har även samtliga produktionsgrenar inom animalieproduktionen som finns inom länet. Detta kan bero på att de till storleken är stora men om det endast berodde på storleken skulle Skinnskattebergs kommun haft en mer utbredd produktion. I de övriga kommunerna återfinns bara en eller två produktionsgrenar. Utmärkande för animalieproduktionen är antal slaktsvin producerade inom länet. Sett till företagare är dessa inte fler än i till exempel Uppsala län men man producerar i genomsnitt nära 4 gånger fler grisar per år. Sett till den genomsnittliga konsumtionen av Svenskt fläskkött så produceras i Västmanlands län mer än vad som konsumeras inom länet.

Enligt vad vi kunnat få fram är matturismen inte lika samordnad som i län som exempelvis Uppsala. Under arbetet med Västmanland har vi stött på en mängd livsmedelsproducenter inom de olika grenarna varpå matturism säkerligen är någonting som skulle kunna utvecklas inom länet. Länsstyrelsens SWOT-analys för landsbygden i Västmanland skriver att dålig kommersialisering av turismen och ineffektiv turistverksamhet är två svagheter som finns inom länet, samtidigt som de lyfter goda tillgångar på råvaror och ett värdefullt matkultur arv som styrkor, matturism kan därför vara någonting att satsa på för att öka lönsamheten för länets livsmedelsproducenter.

Den genomsnittliga arealen odlad spannmål per företag i Västmanlands län är drygt 60 ha vilket är den högsta siffran i landet. Om detta är kopplat till grisproduktionen är inte kartlagt men värt att fundera kring. Är Västmanlands län specialister på att producera både spannmål och fläskkött eller är grisbönderna även duktiga spannmålsodlare. Bör resurser då läggas på att ge dessa produktionsgrenar chans att utveckla sig eller ska krut läggas på att utveckla de grenar som inte är lika utbredda inom länet?

